

در تعلیم و تربیت و در روان‌شناسی، عنوانی به نام مرحله حساس رشد داریم؛ در [زیان‌آموزی](#)، این سن 3 تا 4 سالگی و در اجتماعی شدن تقریباً در سنین آغاز مدرسه رفتن که 6 تا 7 سالگی است، البته موضوعی به‌عنوان کاهش سنین رشد با توجه به ورود رسانه‌ها و فضای مجازی به مراحل رشد کودکان نیز وجود دارد. فرزندان حتی در سنین پایین با رسانه‌ها درگیر شده‌اند، به‌عنوان مثال آموزش‌هایی ناخودآگاه از طریق انیمیشن و فضای مجازی به‌صورت دیداری و شنیداری به کودکان داده می‌شود، این موارد باعث شده تجربیات کودکان افزایش داده شده و سبب شده سنین رشد کاهش پیدا کند، به این زمینه هم باید در جهت منفی و هم در جهت مثبت نگاه شود. در حال حاضر 6 تا 7 سالگی دیگر حد نهایت سنین رشد شده و بسیاری از بچه‌ها در آن سن آموزش‌های زیادی دیده‌اند. حتی کودکی که قبل از ورود به مدرسه، مهد کودک هم نرفته از طریق تلویزیون و ارتباط با فضای مجازی و ارتباط با همسالان و خیلی از ارتباطات دیگر، تجربیات بسیار بیشتری از همسن‌های خود در سالیان گذشته دارد، 20 سال پیش یک کودک 6 ساله تجربیات کودکان نسل جدید را نداشت؛ جالب اینجاست که تصور می‌شود، فرزندان امروز باهوش‌تر هستند، این در حالی است که این‌گونه نیست و تجربیات کودکان بیشتر شده، همین امر هم می‌تواند ورود به اجتماع را سرعت ببخشد؛ البته اگر در این زمینه کار نشود، ورود سریع به ارتباطات اجتماعی می‌تواند با خود تأثیرات منفی به همراه داشته باشد.

در سنین دبستان هم بحث آموزش‌های [ارتباطات اجتماعی](#) ادامه دارد، موضوع مهمی که در اجتماعی شدن در دوران مدرسه وجود دارد، ایجاد هیجان، انگیزه و جاذبه در کسب آموزش و تجارب در مدارس است ولی تا همین چند سال پیش به هیچ عنوان این مسائل وجود نداشته اما خوشبختانه مدتی است که مورد توجه قرار گرفته است. دیده شده معلمینی با ذوق و سلیقه خود کلاس را جذاب می‌کنند اما این کار سیستماتیک نیست، درس‌ها خشک و کلاسیک و غیرجذاب اند و این معلمان هستند که باید کلاس را به وجد آورند، پس باید تغییراتی در آموزش و پرورش ایجاد شود. چرا بچه‌ها جذب رسانه‌ها و فضای مجازی می‌شوند؟ قطعاً جذابیت‌هایی وجود دارد که این اتفاق می‌افتد و بالعکس همین نبود جذابیت بسیاری از دانش‌آموزان را از مدارس فراری می‌دهد.

تا همین چند سال پیش سنین قبل از دبستان اصولاً سنین آموزش نبوده و آموزش‌ها از دبستان که در تاریخ به ادبستان نیز شهرت داشته، شروع می‌شده و ادب را در سنین آغازین مدرسه یاد می‌دادند و آن سنین، شروع اجتماعی شدن بود. مدارس باید از حفظیات و تئوری خارج شوند، روشی که در حال حاضر وجود دارد، در تعلیم و تربیت پاسخگو نیست. اگر می‌خواهیم کودکان همزمان با تعلیم، ارتباطات اجتماعی هم بیاموزند و انسان‌های فرهیخته و متفکری در جامعه باشند، باید از همان سنین پایین شروع کرد. اجتماع، هنجارهایی را تعریف می‌کند و وظیفه آموزش مهارت‌های اجتماعی و ارتباطات خارج از خانواده برعهده مربیان، معلمان و استادان و در نهایت رسانه‌ها است.

فضای مجازی هم که این روزها به بهانه کرونا بیش از قبل پایش به [زندگی کودکان](#) باز شده، ناخودآگاه در این امر دخیل و به‌شدت تأثیرگذار است. در این میان والدین هنجارها و عقایدی برای تربیت و جهت دادن به افکار کودک دارند، چنانچه این هنجارها با آموزش‌هایی که مدارس، رسانه‌ها و فضای مجازی

می‌دهند، تضاد داشته باشند، باید توسط والدین برطرف شده و توجیه یا توضیح داده شوند. کودکان پس از 6 سالگی قدرت تشخیص و تفکر پیدا می‌کنند و می‌توان برای آنها توضیح داد و قبل از این سنین نباید اجازه داد تضادهای تربیتی برای آنها ایجاد شود، این نوع تضاد می‌تواند برای شکل‌گیری شخصیت بسیار مضر باشد. دانشمندان فرق بین بزرگسال و کودک را در داشتن تجربیات آنها می‌دانند، کودکی خردسال نسبت به بزرگسال اختلاف تجربه دارد و با کسب تجربیات می‌تواند مانند یک بزرگسال رفتار کند و رفتارهایی از خود بروز دهد که نسبت به همسالان خود بزرگ‌تر به نظر برسد.

علاوه بر موارد یاد شده در بحث تعلیم و تربیت باید برنامه‌ریزی‌های درست از سنین پیش از دبستان و بویژه دبستان وجود داشته باشد، یکی از بزرگترین مشکلات در این حوزه، نبود برنامه‌ریزی‌های درست تربیتی و وجود تضاد در بین آموزش‌ها و تربیت والدین و فضای بیرون از خانه به‌عنوان مثال مهدهای کودک و مدارس است.

در نهایت اگر به بچه‌ها می‌گوییم که باید در ارتباطات و روابط اجتماعی درست رفتار کنیم، در هر موردی خودمان هم باید تابع همان حرف‌ها و عقایدی باشیم که به فرزندانمان آموزش می‌دهیم، به‌عنوان مثال اگر به او می‌آموزیم باید به قوانین راهنمایی و رانندگی احترام بگذاریم ولی در یک خیابان یکطرفه در جهت خلاف رانندگی کنیم، او را سردرگم کرده‌ایم، اگر خودمان به حرفی که می‌زنیم، عامل نباشیم، سبب می‌شویم شخصیت کودکمان در بزرگسالی دچار تضادهای زیاد شود.